

ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΚ ΚΕΣΣΑΝΗΣ

Πῶς περνοῦν τὰ δωδεκάμερα (Χριστούγεννα Ἀηθασιλιού καὶ
Φῶτα) στὴν Κεσσάνη.

Ὅταν θὰ λᾶρουν τὰ Χριστούγεννα οὐλ' τρανοὶ μικροὶ ἀρχινούσαμε νὰ ἱτοιμάζουμασσι γιὰ οὐλα τὰ πράγματα. Ἀπουκᾶνα δυὸ βδομάδες θὰ λὰ ἀρχίσουμι νὰ ράβουμι κινούργια ροῦχα. Ὑστερα ἅμα θὰ κοντέψουν οἱ μέρες θὰ λὰ ἀρχίσουμι νὰ ψουνίζουμι πράγματα γιὰ φαῖ. Ὁχ, ἅμα πουλλά, γιατί στοῦ Κισσάν, ἐπειδὴς ἔκαμνε βαρὺ χειμῶνα καὶ ἔκλεναν οἱ πόρτες κι' οἱ δρόμ' γι' αὐτὸ τὰ ἱτοιμάζαμι ἀπ' τοῦ καλονκαιρ' τίς σουδιές¹⁾ κι' μέσα σ' αὐτὲς ἱτοιμάζαμι καὶ ἄλλα πράγματα φαγόσιμα ποὺ θὰ λὰ μᾶς χριαστοῦν τέτοιες μέρες. Πνεῖς δὲν εἶχαμε νὰ κάνουμι ἄλλου τίποντα παρὰ ἀπὸ δυὸ τρεῖς μέρες θὰ λὰ σφάζουμι τὰ γροῦνια μας, Οὐλ' πλούσιοι πτοухοὶ κατὰ τὴν πλουσιὰ τὰ θὰ λᾶχουν καὶ ἀπουκᾶνα χαϊβάν²⁾ νὰ σφάζουν γιὰ ἀντέτ' (γιὰ ἔθιμο) ἀν' δὲν θὰ λᾶχουν γροῦν, θᾶχουν μισήγκα (ινδιάνον) ἀν' δὲν θὰ εἶχαν μισήγκα θὰ εἶχαν κόττα, ποὺ θὰ λὰ σφάζουν κάτι. Ἐκτὸς ἅμα εἶταν πολὺ φουκαράδες θὰ λὰ τῆς βοηθήσουν κείνις ποῦ θὰ ἔσφαζαν 100 ὀκαδιοῦ γροῦν. Ἐβλίπες κεῖν' ποῦ θὰ λὰ σφάζουν μεγάλο γροῦν γίνονταν στοῦ σπῖτ' τους μεγάλο ταβαδούρ. Πρῶτα ἀπ' ὅλα θὰ ἔβαζαν στὸν μπαξέ τους ἓνα καζάν νερὸ νὰ βράζ. Ὑστερα θὰ λὰ στρώσουν μιὰ σκαφίδα γιμάτι ἄχυρο καὶ θὰ λὰ χύσουν μέσα νερὸ βροστό καὶ θὰ λὰ ξεκρεμάσουν τοῦ γροῦν ἀπ' τὴν δίβ-θλα (στύλο) ἢ ἀπ' τοῦ δέντρον καὶ θὰ λὰ τοῦ ξαπλώσουν μέσα στὴν γεμάτ' ἄχυρου σκαφίδα γιὰ νὰ φύγ' ἡ τρίχα τ'. Αὐτὸ τοῦ κάμουν ἅμα εἶναι κάτου ἀπὸ 50 ὀκάδις, τὰ μεγαλύτερα τὰ ξεγδέρνουν. Ὑστερα ἡ νοικοκυρὰ πέρνει κι' ἱτοιμάζ' φαῖ γιὰ τὴν νύχτα ποὺ θὰ χτυπήσουν οἱ καμπᾶνες γιὰ τὴν ἱκκλησιὰ καὶ θὰ πᾶνε καὶ θὰ γυρίσουν νὰ κάτσουν νὰ φαῖν. Μόλις σουρουπῶσ' ἀρχίζουν οὐλα τὰ πιδάκια νὰ τραγουδοῦν μὴ τὰ ἀναμένα φαναράκια καὶ πηγαίνουν μόνου στὰ μέρη ποὺ εἶναι γενιὰ (συγγενεῖς) κι' λὲν αὐτὸ τοῦ τραγοῦδ' :

1) Σπιτικά μακαρόνια, τουρσιά, πιτιμέζια, ριτσέλια καὶ ἄλλα.

2) Λ. Τ. Ζῶον.

Ἐλὴν Τροπ. Διὰ:
"Θρῆναι"
τ. 18. 1939
Α 363-377

Παλιν ἀχοῦσαν ἄρχοντες, ἂν εἶναι ὁρισμό σας
 Χριστοῦ τὴν θείαν γέννησιν νὰ μῶ στ' ἀρχοντικό σας.
 Χριστὸς γεννᾶται σήμερον ἐν Βηθλεὲμ τὴν Πόλι
 οἱ οὐρανοὶ ἀγάλοντες χαῖρε ἡ κτίσις ὅλη.
 Ἐν τῷ σπηλαίῳ τίκεται ἐν φάτνῃ τῶν ἀλόγων
 καὶ Βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν καὶ ποιητὴς τῶν ὄλων.
 Πλῆθος ἀγγέλων ψάλλουσι τὸ δόξα ἐν ὑψίστοις
 καὶ τοῦτο ἀξιόνεστι ἦτο ποιμένων πίστις.
 Ἐκ τῆς Περσίας ἔρχονται τρεῖς μάγοι μὲ τὰ δῶρα
 ἀστρολόμφο τοὺς ὁδηγεῖ χωρὶς νὰ λείψῃ ὥρα.
 Φτασάντες στὴν Ἱερουσαλὴμ μὲ πόθῳ ἐρωτῶσι
 ποῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστὸς νὰ πᾶν νὰ τὸ εὐρῶσι.
 Διὰ Χριστὸς ἐσήκωσεν ὁ Βασιλεὺς Ἡρώδης
 ἀμέσως ἐταράχθηκε κι' ἐγινε θηριώδης.
 Ὅτι πολλὰ φοβήθηκε διὰ τὴν Βασιλείαν
 μὴν τοῦ τὴν πάρῃ ὁ Χριστὸς καὶ χάσῃ τὴν ἀξίαν.
 Καὶ εἰς ἔτη πολλὰ καὶ τοῦ χρόν', ἄμια, (θεία).

Ὑστερα ἔβγινι κάθε νοικοκυρὰ καὶ τὰ ἔδινε τὸ μπαζίσι τους, ἀνα-
 λόγως μὲ τὴν γενιὰ ποῦ θὰ εἶχαν μὴ τα παιδιά.

Θὰ λὰ περάσουν τρεῖς μέρη: τὰ Χριστούγεννα οὔλου χαρὰ καὶ μπε-
 ρικέτι (εὐτυχία). Τὴν πρώτ' μέρα κανεῖς δὲν ἔβγινι ὄχον τοῦ εἶχαν ὄντρο-
 πή, τὴν δεύτερη καὶ τὴν τρίτη γυροῦσαν στὰ μισαφηργιά. Ὑστερα πε-
 ρόμειναν τ' Ἀηβασίλι. Ἀρχινοῦσαν νὰ ἱτοιμάζονται καὶ νὰ φαίανουν
 μόνο κλούρια καὶ πουγάτσες (πῆτες). Μέσα στὴν πουγάτσα θὰ ἔβαζαν
 καὶ ἓνα παρᾶ γιὰ νὰ δοκιμάσουμι τοῦ κισμέτι, σὶ ποιὸν θὰ πέρσ' ἀπ' τοὺς
 σπιτικούς καὶ τοῦ προσέχουν πολὺ γιὰ τὴν κινούργια χρονιά, κι λὲν
 ἄμια εἶναι ἀνύπαντρος ἢ ἀνύπαντρη θὰ παντρευτοῦν στὸν καινούργιο
 χρόνο, ἄμια θὰ πέρσ' στοὺς γονιάδες μπερεκὲτ μεγάλο θὰ περιμένουν μέσα
 στὸ σπῑτ'σ'. Καὶ αὐτὸ τὸ κάνουν τὴν νύκτα τῆς παραμονῆς ἡ ὥρα 12' τότε
 εἶχαμε ἀλλὰ τούρκα ἡ ὥρα 6. Θαλὰ χηίουν οἱ καμπᾶνες γιὰ νὰ πάρουν
 χαμπάρ οὔλ' οἱ Κισσανιώτ' ὅτι ἀλλάξ' ἡ χρονιά. Καὶ ὅπου εἶχαν φῶς ἀ-
 ναμένο ὄλ' θὰ τοῦ ἔσβυναν καὶ θὰ λὰ ἀνάψουν νέο γιὰ γούρ' (γιὰ καλὴ
 τύχη).

Ὑστερα θὰ καθήσουν ὄλ' γύρου στοὺς τραπέζ' νὰ τραγήσουν τὸ τρα-
 γούδ' τ' Ἀηβασίλ. Κατόπιν θὰ λὰ φᾶν καὶ στὸ τέλος πέρνη ὁ νοικοκύρς'
 τὸ ταψὶ τὴν πουγάτσα καὶ τοῦ γυρῖζ' τρεῖς φουρὲς κι' ὅπου τύχ' ὁ παρᾶς
 τὸν πέρνη καὶ τὸν κουβαλάει μαζί του σὰν μονόκερο (φυλαχτὸ) γιὰ γούρ
 (γιὰ καλὸ χειρὸ) νὰ τῷχει ὅλουν τοὺν χρόνον. Ὅταν πάλι θὰ ξημερώσ'
 πολὺν πρωὶ ἀρχίζονται οὔλα τὰ παιδάκια καὶ τραγουδοῦν. Ἀμὰ ἀκούσουν οἱ

νοικοκυρές τραγούδια σηκώνονται καὶ φλᾶν ἀπὸν μέσ' ἀπ' τὴν πόρτα καὶ κεῖ δοκιμάζουν ἂν θὰ πάη κανένα πιδάκ' πὸν νὰ ἔχ' μάνα καὶ μπαμπᾶ· τῶχουν γιὰ καλὸ μέσα στοῦ σπίτ' κι' τ' ἀνοίγουν καὶ τοῦ γεμίζουν χου-σμίσια (φροῦτα) τὶς τζέπες του καὶ φεύγει, ἅμα πάλι θὰ πάη κανένα ὀρ-φανὸ δὲν τ' ἀνοίγουν καθόλου καὶ βλαστιμοῦν κι' στεναχωριέονται πολὺ γιὰ χρονιά ποῦ τοὺς ἦρθι καὶ λὲν ποῦ ποῦθι μᾶς θμῆθκι τοῦ καντεμσί-σκου (κακορίζικο) π' νάμει λᾶχ. Τὰ ἴδια προυνέχουν κείνην τὴν μέρα νὰ βάλουν ὅλ' μικροὶ τρανοὶ κι' ἀπ' ἓνα καινούργιο πρᾶμμα ἔχουν δὲν ἔχουν. "Ἄμα ξημερώσ' τοῦ προῦ σκῶνουντι οὔλ' τὰ χαράματα γιὰ νὰ εἶν' ἀνοιχτὸ τοῦ γούρ' τῆς χρονιάς. Οὔλα τὰ παιδάκια τότε θὰ πάρουν παρανταριά (ἀράδα) τὶς πόρτες γνουστὲς ἄγνουστες δὲν περάζ' καὶ τραγ-δᾶν τοῦ Ἀηβασίλ τοῦ τραγοῦδ :

Πάλιν ἀχοῦσαν¹⁾ ἄρχοντες πάλιν νὰ σᾶς εἰπῶμεν

"Οτι καὶ ἄξιον ἐστὶ ἀνάγκην νὰ χαρῶμεν.

Κάνω λοιπὸν καλὴν ἀρχὴν διὰ τοῦ μὲν Κυρίου

νὰ σᾶς εἰπῶ τὰ θαύματα Μεγάλου Βασιλείου.

"Ἅγιος Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρίαν

σέρνει μουλάρια δώδεκα μουρδονία δεκατρία

σέρνει καὶ μιὰ χρυσόμονα μετὰ τὴν χρυσὴν τὴν σέλα.

Βαστάει κόλα καὶ χαρτί, χαρτί καὶ καλαμάρι.

Τὸ καλαμάρι ἔγραφε καὶ τὸ χαρτί μιλοῦσε.

Κάτσε νὰ φᾶς, κάτσε νὰ πιῇς κάτσε νὰ τραγουδήσης·

ἐμένα ἢ μανοῦλα μου δὲν μ' ἔμαθε τραγούδια,

μόν' μ' ἔμαθε τὰ γράμματα πές μας τὴν ἀλφαβήτα

καὶ στὸ ραβδί ἀκούμπησε νὰ πῇ τὴν ἀλφαβήτα

καὶ τὸ ραβδί ἦταν ξερὸ χλωρὸ βλαστάρι' ἀπώλκι,

κι' ἀπάνω στὸ βλαστάρι του περδέκια φωλιασμένα.

Δὲν εἶν περδέκια μοναχὰ εἶν' καὶ περιστέρια.

πέρνουν στὴν μύτη τους νερὸ καὶ στὰ φτερά του χιόνι

βρέχουνε τὸν Ἀφέντη τους βρέχουν καὶ τὴν κυρά τους.

Σ' αὐτὸ τὸ σπίτι τ' ἀψηλὸ πέτρα νὰ μὴ ραγίσῃ

καὶ ὁ νοικοκύρης τοῦ σπαιοῦ χίλια χρόνια νὰ ζήσῃ.

Καὶ τοῦ χρόνου "Ἄμα . . α . . α.

"Υστερα ἀπὸ πέντ' ἕξ μέρες περιμένουμε καὶ τὰ Φῶτα. Τὴν παρα-μονὴ σηκώνουμασταν γιὰ τὸν μικρὸ ἁγιασμὸ τὰ χαράματα νὰ πᾶμε στὴν ἱκκλησιὰ κι' ὅταν ἀπουλοῦσε ἐφεγγι δὲν ἐφεγγι κι' ἐβλεπὶς ὅλουν τοὺν κόσμον νὰ γυρνᾷει στοῦ σπίτι τ', μὲ ἀναμένα κερὰ καὶ ἀπὸν ἓνα μπου-καλιάκ' ἢ πουτιῆρ ἢ φλυτζάν νὰ τοῦ ἔχ' γιμάτου ἁγιασμὸ καὶ νὰ τοῦ

1) Ἀκούετε.

πηγαίν' στοὺ σπίτι τ'. "Υστερα ἅμα θὰ πιοῦν ἀπὸ κεῖ, ὅσου θὰ περισέψ' θὰ πάρουν νὰ ρίξουν σ' οὐλα τ' ἀγγιά τσ' ἀποὺ λίγου' καὶ κεῖν' ποὺ εἶχαν ἀμπέλια καὶ χουράφια θὰ λὰ πᾶν νὰ ρίξουν στὶς τέσσερις ἄκρις ἀπὸ λίγου, κ' λὲν αὐτὴν τὴν χροινιά νὰ μᾶς τὰ ἠὺλογήσ' νὰ βγοῦν διπλὰ τὰ σταφύλια καὶ τὰ σπαρτά. Κεῖνην τὴν μέρα νηστεύουν δλόκληρ' ὥς κ' ἀπὸ λᾶδ', γιὰ νὰ πάρουν τὴν ἄλλ' μέρα τοὺν μεγάλο ἁγιασμό ποῦ εἶναι ἴσαμι τὴν μετάληψι (κοινωνία). Αὐτὴν τὴν κάμουν σ' ἓνα καζάν' νιρὸ τοῦ βάζουν στοὺ νάρτηκα καὶ κεῖ μαζεύνουνταν οὐλοὺς ὁ κόσμους καὶ γίνονταν' ἱκεῖ λειτουργία. "Ἀμα τελείωνε ἡ λειτουργία ἔπερνε ὁ Προυτουσύγγελος, γιατί δὲν εἶχαμι Δισπότη, τοὺν σταυρὸ καὶ λέγοντας τοὺν Ἰορδάνη βαπτίζουμένου σου Κύριε, σταύρωνε τρεῖς φορὲς τοὺν σταυρὸ καὶ τοὺν ἔρριχνε μέσα στοὺ καζάν. "Υστερα πάλι ὁ ἴδιος τὸν ἔπερνε ἀπὸν μέσα, κ' ἄφηνε ὕστερα τὸν κόσμο ποὺ ἔπερνε μὲ μιγάλου οὐσοῦλ (προσοχή) γιὰ νὰ μὴ χυθῇ κάτου γιατί εἶναι ἁμαρτία. Καὶ ὅλους ὁ κόσμους θεονόστηκος περιμένε ὥς τότε νὰ πιῇ κ' ὕστερα θὰ λὰ φάη.

Κι' ἔτσ' περνοῦσαν τὰ δωδεκάμερα στοὺ Κεσάνι.

Δωδεκάμερα τὰ λὲν γιατί ἄλλες οἱ γιουρτές κρατᾶν δώδεκα μέρις καὶ δὲν δουλεύουν καθόλου.

ΑΠΟΚΡΗΑ ΚΑΙ ΣΑΡΑΚΟΣΤΗ

Μόλις ἀνοίγει τὸ Τριώδιον ἀρχίζαν καὶ ντύνουνταν τὰ μικρὰ τὰ πιδ-γιά δηλ. τὴν πρώτ' καὶ δεύτερη Κυριακῇ, τὴν τρίτη καὶ τὴν τετάρτη ντύνουνταν ὅλ' οἱ τρανοί. Τὴν τελευταία Κυριακῇ τοῦ βράδ' μαζεύνουνταν ὅλ' οἱ γεννιάδες (συγγενεῖς) σ' ἓνα σπήτ' ποὺ νὰ κάθντι οἱ πιδ τρανοί, ἅμα εἶχαν μεγάλο σπήτ'. "Εστρουναν τὰ τραπέζια καταῆς καὶ κάθουνταν χώρια οἱ τρανοὶ καὶ χώρια οἱ μικροί. Μαζὶ μὲ τὰ πουλλὰ φαῖὰ καὶ κρασιά καὶ γλυκίσματα ποὺ εἶχαν προμηθημένα εἶχαν μαζὶ καρυδένιου χαλβᾶ καὶ ἀπὸν ἓνα ἄσπρο βρασμένου αὐγὸ γιὰ νὰ μπλώσουν τοὺ στόμα τς ἴσαμε τὴν Πασχαλιά ποὺ θὰ τοὺ ξεμπλώσουν μὲ τοῦ κόκκινου ὅταν θὰ ποῦν τοῦ Χριστοῦ Ἄνέστη τοῦ βράδ' στὴν ἐκκλησιᾶ. "Ἀμα θὰ φᾶν καὶ θὰ χουρτάσουν καλὰ μαζὶ μὲ τὰ γλυκίσματα τότε θ' ἀρχινήσουν τὰ πι-χνίδια τοῦ χαλβᾶ. Παίρνει ἀπὸν τοὺς συγγενεῖς ὁ μεγαλύτερος καὶ δένει ἓνα μιγάλου σπάγκου σ' ἓνα ξύλου καὶ στὴν ἄκρη δέν' ἓνα μιγάλο κουμάτ' μουκαλένιου χαλβᾶ καὶ πηγαίν' στοὺ τραπέζ' ποὺ κάθουνται τὰ πιδιά. Κι' ἀρχίζει νὰ τοὺν κουνάει πᾶν' ἀπ' τὰ κεφάλια τσ'. Προσπαθώντας αὐτὰ νὰ δαγκάσουν τοὺν χαλβᾶ γεμίζουν τὰ μοῦτρα τσ' ἀπὸ χαλβάδες καὶ οἱ τρανοὶ ὅλ' γύρου γιὰ λᾶν. Μ' αὐτὸ τὸ παιχνίδ' ξημηρώνονται. "Οταν ξημηρώσ' ἡ καθαρὴ Δευτέρα περνοῦν πουρνὸ πουρνὸ οἱ γύφτσ' κ' μαζεύνουν κεῖνα ποὺ περισσεύουν γιατί δὲν τρών' τίποτα. "Ολα τὰ

κορίτσια οἱ νεόπαντρες ποὺ μποροῦν καὶ βαστᾶν στήν νηστεία νηστεύουν τρεῖς μέρες χωρὶς φαῖ ψωμί καὶ νερό καὶ τὴν τετάρτη πηγαίνουν καὶ κοινωνοῦν. Περισσότερο δὲ κρατοῦσαν τὰ μεγαλοκόριτσα γιὰ ἓνα μεγάλο καὶ καλὸ τυχερό. Περνοῦσαν σαράντα μέρες χωρὶς νὰ ἀρτηθοῦν οὔτε τὰ μικρὰ πιδιά κι' περιμέναν μὲ μεγάλη λαχτάρα νὰ ξημερώσῃ τοῦ Πάσχα γιὰ νὰ φᾶν μόνον τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ τοῦ Βαγιοῦ θὰ τρώγαν ψάρι. Ὅταν ἔρχεται τοῦ ἁγίου Θεοδώρου ποὺ πέφτει πάντοτε τὴν πρώτη ἑβδομάδα τῆς Σαρακοστῆς καὶ ἀρχίζουν τῆς Παναγίας Χαιρετισμοὶ τὴν πρώτη Παρασκευὴ ποὺ θ' ἀπολύκ' ἡ ἐκκλησιὰ τρέχουν ὅλα τὰ κορίτσια, κι' τὰ παληκάκια νὰ πάρουν ἀπ' τοὺν Παπᾶ διαβασμένου στόμ. Τοῦ βάζουν τρεῖς μέρες κατ' ἀπ' τοῦ προυσκέφαλου τς κι' βλέπουν ποιὸν ἢ ποιὰν θὰ πάρουν κι' ὕστερα ἀπ' τὶς τρεῖς μέρες ποὺ θὰ περάσῃν θὰ τὰ σπεύρουν σ' ἓνα μέρους κι' ἂν φυτρώσουν τὴν ἄλλ' μέρα λέει ὅτι ὁ νέος ἢ ἡ νέα θὰ παντρεφτῇ στοὺς χρόνους ἀπάν'. Ὑστερα ἀφήνουν νὰ περάσ' ὅλ' ἡ Σαρακοστὴ μὲ λύπη κι' ὅλες οἱ ἡλικιωμένες φοροῦσαν μαῦρες σάρπες ὅταν πηγαιναν στοὺς Χαιρετισμούς. Ὅταν μᾶς ἤρχονταν ἡ μεγάλη ἑβδομάδα ἱτοιμάσαμε ὅλοι μικροί, τραγοὶ τὰ σχολιὰνὰ μας (τὰ πασχαλινὰ μας) κι' τὰ φορούσαμε ὅλ' στὴ δεύτερη Ἀνάσταση ποὺ χτυποῦσε ἡ καμπάνα στὶς 6 μεσάνυχτα (ἀλλὰ τότεκα) μὲ τὸ παλὸ τὸ ὠρολόγιο γιατί ἡ πρώτ' χτυποῦσε τὸ Σάββατον τὸ μεσημέρι καὶ γιαντὸ δὲν πίστευαν δὲν γιόρταζαν κείνην τὴν μέρα. Τὴ μεγάλ' Πέφτ' ποὺ σταυρώνουν τοὺν Χριστὸν κάθονταν καὶ τὸν ξενυχτᾶν ὅλα τὰ κορίτσια καὶ ὅσες θέλουν ἄλλες γρη῏ς καὶ νέες καὶ τὸν τραγουδοῦν τὸ κακό τ τοῦ τραγοῦδ' :

Σήμερα μαῦρος οὐρανός, σήμερα μαῦρη μέρα
 σήμερα ὅλοι θλῖβονται καὶ τὰ βουνὰ λυποῦνται
 σήμερα ἔβαλαν βουλή οἱ ἄνομοι Ἑβραῖοι
 οἱ ἄνομοι καὶ τὰ σκυλιὰ κι' τρεῖς καταραμένοι
 γιὰ νὰ σταυρώσῃ τὸν Χριστὸν τὸν Πάντα Βασιλέα.
 Κι' ὁ Χριστὸς ἠθέλησε νὰ μῇ σὲ περιβόλι
 νὰ λάβῃ δείπνον μυστικὸ γιὰ νὰ τοὺν λάβουν ὅλοι.
 Κι' ἡ Παναγία ἡ Δέσποινα καθόταν μοναχὴ
 τίς προσευχῆς τῆς ἔκανε γιὰ τὸν μονογενῆ τῆς.
 Σώνουν κυρά μ' οἱ προσευχῆς, σώνουν καὶ οἱ μετάνοιες
 καὶ τὸν υἱόν σου πιάσανε καὶ στὰ χαλκιά τὸν πᾶνε
 σᾶν κλέφτῃ τὸν ἐπιάσανε καὶ σᾶν φονιά τὸν πᾶνε
 καὶ στοῦ Πιλάτου τὰς αὐλὰς ἐκεῖ τὸν τυραννᾶνε
 καὶ ἡ Παναγία σᾶν τ' ἄκουσε πέφτει λιγοθυμᾶει
 σταμνὶ νερό τῆς ρίξανε γιὰ νάρθη ὁ λογισμός τῆς
 καὶ σᾶν τῆς ἦρθε ὁ λογισμός καὶ σᾶν τῆς ἦρθε ὁ νοῦς τῆς

ζητεῖ μαχαῖρι νὰ σφαγῇ φωτιά νὰ πᾶ νὰ πέση
 ζητεῖ γκρεμνὸ νὰ γκρεμισθῇ γιὰ τὸν Μονογενῆ της.
 Ἡ Μάρθα καὶ ἡ Μαгдаληνὴ καὶ τοῦ Λαζάρου ἡ μάνα
 καὶ τοῦ Ἰακώβ ἡ ἀδελφὴ κι' οἱ τέσσερες ἀντάμα
 παίρνουν τὸν δρόμο τὸ δρομὶ, δρομὶ τὸ μονοπάτι
 τὸ μονοπάτι σ' ἔβγαλε μπρὸς τοῦ Ληστοῦ τὴν πόρτα.
 Ἀνοῖξετε πόρτες τοῦ Ληστοῦ καὶ πόρτες τοῦ Πιλάτου
 κι' οἱ πόρτες ἀπ' τὸν φόβο τους ἀνοῖξαν μοναχὲς τους.
 Βλέπουν δεξιὰ βλέπουν ζερβιά κανέναν δὲν γνωρίζουν
 βλέπουν καὶ δεξιότερα βλέπουν τὸν Ἀη Γιάννη
 κι' ἡ Παναγιά ἡ Δέσποινα γλυκὰ τὸν ἐρωτάει.
 Ἀχ! Ἀη Γιάννη Πρόδρομε καὶ βαπτιστὴ τοῦ μὲν μου
 μὴν εἶδες τὸν νιόκα μου καὶ σὲ διδάσκαλό σου.
 Δὲν ἔχω στόμα νὰ σοῦ πῶ γλώσσα νὰ σοῦ μιλήσω
 δὲν ἔχω χέρι παλαμὸ διὰ νὰ σοῦ τὸν δείξω.
 Βλέπεις ἐκεῖνον τὸν γυμνὸ τὸν παραπονεμένο
 ὅπου φορεῖ πουκάμισο στὸ αἶμα βουτηγμένο
 κι' ὅπου φορεῖ στὴν κεφαλὴ ἀκάνθινο στεφάνι,
 ἐκεῖνος εἶν' ὁ νιόκα σου καὶ με διδάσκαλός μου.
 Κι' ἡ Παναγιά ἡ Δέσποινα πικρὰ τὸν πλησιάζει.
 Δὲν μοῦ μιλᾷ παιδάκι μου δὲν μοῦ μιλᾷ παιδί μου;
 Τί νὰ σοῦ πῶ μανουῖλα τοῦ διαφθορὸ δὲν ἔχεις
 μόνο τοῦ Μέγα Σάββατο κοντὰ τὸ μεσημέρι
 ὅταν σειστῇ ὁ οὐρανὸς κι' ἡ γῆ, σημαίνουν τὰ οὐράνια
 τότε καὶ σὺ μανουῖλα μου νᾶχεις χαρὲς μεγάλες.
 Ὅποιος τ' ἀκούσῃ σῴζεται κι' ὅποιος τὸ λέει ἀγιάζει
 κι' ὅποιος τὸ καλοφουγκρισθῇ παράδεισο θὰ λάβῃ
 παράδεισο καὶ λίβανο ἀπὸ τὸν ἅγιον Τάφο.

Παιδικὸ τραγούδι

Ὅταν μαζεῖνται τὰ παιδιὰ καὶ θέλουν νὰ παίξουν κρυφτὸ ἢ κυνηγητὸ γιὰ νὰ βγάλουν ἓνα παιδί νὰ καμᾶ (νὰ φυλάγῃ) λένε αὐτὸ τὸ τραγούδι:

Ἀνέβηκα στὴν πιπεργιά νὰ κόψω ἓνα πιπέρι
 κι' ἡ πιπεργιά τσακίστηκε καὶ μ' ἔσπασε τὸ χέρι
 δὸς τὸ μαντηλάκι σου τὸ χρυσοκεντημένο
 νὰ δέσω τὸ χεράκι μου ποὺ εἶναι ματωμένο
 μέσ' στὸ αἶμα βουτηγμένο.

Στίχοι τῆς Ἀγάπης

Ὅταν σὲ βλέπω καὶ ἔρχεσαι με τ' ἄλλα παλληκάρια
ἐσὺ σαι τὸ γαρύφαλλο καὶ τ' ἄλλα τὰ κλωνάρια

Ὅταν περνῶ ἀπ' τὴν πόρτα σου καὶ βρίσκω κλειδωμένα
σκύβω φιλῶ τὴν κλειδαριὰ θαρρῶ φιλῶ ἐσένα.

Κόρη μου, περίφημο πού τοῦβρες τόσο νάζι
σὲ ποιὸν μπαχτσὲ νὰ πᾶ νὰ βρῶ λουλούδι νὰ σὲ μοιάζει.

Συλλογισμένος περπατῶ κι' ὅλο τὴν γῆ κοιτάζω
ἐμένα τῶχει ἡ τύχη μου καρδιές νὰ δοκιμάζω.

Τύχη τῆς τύχης τύχη μου, τύχη τῆς τύχης τ' ἔχεις
τί σ' ἔφταιξα βρὲ τύχη μου κι' ὅλο μὲ κακοτρέχεις.

Τὸ κεφαλάκι μου πονεῖ καὶ τὸ δεξί μου νύχι
πότε θὰ γίνης σὺ γαμπρὸς καὶ γὼ κοντὰ σου νύφη.

Ἀντίκρα μ' ἦρθες κι' ἔκατρες σὰν ἥλιος σὰν φεγγάρι
καὶ ρούφηξες τὸ αἷμα μου σὰν τὸ στεγνὸ σφουγγάρι.

Τὸ παλληκάρι π' ἀγαπᾷ καὶ δὲν τὸ ἀγαποῦνε
εἶναι νὰ βράζουν τὰ κουκιά καὶ νὰ τὸ ξεματοῦνε.

ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ

Ἄσπρο.—Χίλια μαύρα ἓνα ἄσπρο. Ὅταν πάθῃ κανεὶς καμμιὰ
ζημία χίλια λόγια νὰ πῇ ἓνα ἄσπρο ἀξίζει. Τὸ ἄσπρο εἶνε τὸ τρίτο τοῦ
παρᾶ.

Γαῖδαρος.—Κάποιον χάρσαν γαῖδαρο κι' τὸν κύτταζε στὰ δόντια
πόσου χρονοῦ ἦταν. Γιὰ κείνους πού εἶνε ἀχάριστοι.

Γεννάρης.—Κόττα χήνα τὸν Γεννάρ' καὶ ἀρνὶ τὸν Ἀλωνιάρ.

Εορτή.—Ὅστερα ἀπὸ τὴ γιορτὴ χρόνια πολλά. Δι' ἐκείνους πού
εἶχαν μιὰ δουλειὰ νὰ κάνουν καὶ ἀμελῶντας δὲν προλάβαιναν νὰ πᾶνε
στὴν κατάλληλὴ τους ὥρα καὶ ἀργοῦσαν, ὅποταν δὲν γινόταν ἡ δου-
λειά τους.

Ἐρωτῶ.—Τώρα θὰ ρωτήσ' μ' καὶ τὸν Κέλ-Χασάν πότε θὰ γίνῃ τὸ
μπαριμί. Ὅταν θέλῃ κανεὶς νὰ πάῃ πουθενά ἢ νὰ κάνῃ κάτι καὶ σκέ-
πτεται καὶ τὸν διατάσσει ἓνας πού δὲν ἔχει θέσι καθόλου, τοῦ λέγει αὐ-
τὴ τὴν παροιμία. Ὁ Κέλ-Χασάν ἦτο ἓνας κασιδιάρης Τοῦρκος πού ἤθε-
λε νὰ ἀνακατεῦεται πολὺ στὴν ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ καὶ νὰ ἀποφασί-

Θ ρ α κ ι κ ἂ IB'.

ζη καὶ αὐτὸς κατὰ τὴν γνώμην του ἐνῶ ἐκεῖνοι δὲν τοῦ ἔδιδαν σημασία

Κάκηκα. — *Κάκηκα μάνα μ' κήκηκα!*

— *Μ' κήκηκας γιὰ 1) παιδί μ', ἄντρα σ' πέθανε καὶ*

δὲ θὰ καῖς;

— *Ὁχ καὶ σὺ 'πιτοῦν ἄνδρα μ' 'πιτοῦ πιττί*

π' ὄχουν στοὺν γόρφο μ'.

Λέγουν ὅτι μία φορὰ μιᾶς γυναίκας πέθανε ὁ ἄντρας καὶ θαμάζονταν πῶς νὰ κἀνὴ νὰ κλάψῃ τὸν ἄντρα της. Ἐλεγε ὅταν ἐμνησκαν μόνονοι μὲ τὴ μάνα της καὶ τί μητέρα δὲν μπορῶ νὰ κλάψω καὶ τί θὰ κάνω γιὰ νὰ τὸν κλάψω ντρέπομαι καὶ ἂπ' τὸν κόσμον ποὺ ἔρχεται καὶ μὲ βλέπει. Σκώνεται καὶ ἡ μάνα της καὶ ψήνει ἕνα πιττί στὸ σατσί 2) καὶ ὡς τὸ ἔβαλε στὸ γόρφο της γιὰ νὰ φωνάζῃ ἀπὸ τὰ βάθρα τῆς ψυχῆς της καὶ νὰ φαίνεται στὸν κόσμον ποὺ κλαίει. Ἀλλὰ αὐτὴ ἦτο λίγο λαφροῖα στὸ μυαλὸ φαίνεται καὶ τὸ φανέρωνε.

Κατάρα. — *Στραβὴ κατὰ τοῦ σαίμης 3).* Σὲ ἐκείνους ποὺ βλαστημοῦν τοὺς ἄλλους χωρὶς αἰτία.

Κουτρούβα. — *Κάθησε ἡ κουτρούβα νὰ γελάσῃ τὴν κουτσουχέρα.* Εἰς ἐκείνους ποὺ κοροϊδεύουν τοὺς ἄλλους ἐνῶ ἐκεῖνοι εἶνε χειρότεροι ἀπὸ αὐτούς.

Λιμάνι. — *Παρασπρόχμμένο καῖκι σὲ καλὸ λιμάν' ἀράζ.* Ὅποιον τὸν καταφρονοῦν καὶ δὲν τὸν λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν τους, αὐτὸν τὸν εὐνοεῖ ἡ τύχη περισσότερο.

Μαργαριταρένια. — *Τὶ σὲ λύπ;* — *Μαργαριταρένια σκούφια.* Εἰς ἐκείνους ποὺ φροῦν πράγματα ποὺ δὲν τοὺς πρέπουν.

Μαλώνω. — *Νὰ μιλήσῃς μ' σι' ἁλών' γιὰ νὰ μὴ μαλώσουμ' στοὺν χωράφ'.* Ὅταν πρόκειται νὰ κάνουμε μιὰ δουλειὰ ἢ νὰ πᾶμε πονθενὰ πρέπει νὰ συνεννοηθοῦμε πρῶτα καλὰ καὶ κατόπιν νὰ τὴν κάνουμε, γιὰ νὰ μὴ ἐπέρχωνται ὕστερα φιλονικίαι.

Νοῦς. — *Ὅσοι νοῦς μου στοὺν ζιβγάρ' τόσα βώδια ν' ἀπομείνουν.* Γιὰ κείνους ποὺ δὲν ἔχουν τὸ νοῦ τους στὴ δουλειά τους.

Ξύλο. — *Πιᾶσε δορκάν καὶ κόψε ξύλο.* Τὸ λὲν σὲ ἐκείνους ποὺ προσπαθοῦν νὰ κάνουν μιὰ δουλειά, ποὺ εἶνε ἀδύνατον νὰ γίνη.

1) Βεβαίως.—2) Λαμαρίνα· ταψί ποὺ κάνουν πῆττες.—3) Λ. Τ. Νοικοκύρη.

Πέτρα.—Στὴν μαγαρσιὰ πέταξες πέτρα, θὰ πεταχθοῦν ἀπάνου σ' Δι' ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἀπαντοῦν μὲ ἀνήθικα λόγια ὅπως καὶ ἂν τοὺς ὀμιλήσης.

Πετῶ.—Πῆαν φῦαν ¹⁾ πᾶν πέταξαν καὶ πᾶν. Ὅταν κανεῖς εἶχε στὰ χέρια του καμμιὰ δουλειὰ ἢ κανένα πρᾶμα καὶ τὸ ἔχανε ξαφνικὰ ἀπὸ μπρὸς τοῦ τὸ ἔλεγαν ὅτι πέταξε σὰν τὸ πουλί.

Πωλῶ.—Πουλοῦμι τοὺν ἥλιου κ' ἀγοράζουμι τὸ γκάζ. Ὅταν ἀφήνουμε καὶ περνάει τὸ φῶς τῆς ἡμέρας χωρὶς νὰ δουλέψουμε καὶ δουλεύουμε τὸ βράδυ.

Τιμῶ.—Τίμα τὸν ἀτίμητον νὰ μὴ ο' ἀξατιμύση. Ὅτι πρέπει νὰ μὴ περιφρονοῦμε τοὺς κακῆς διαγωγῆς, διότι ἂν τοὺς περιφρονησοῦμε σὺ τοὶ θὰ μᾶς μεταχειρισθοῦν σύμφωνα μὲ τὴν διαγωγὴν τους.

Τύχη.—Μὴν κυττᾶς τὰ σιραβά μ' τὰ ποδάρια, κῦτταζε τὴν καλὴ μ' τὴν τύχ'.

Υπομονή.—Σταλαματιὰ σταλαματιὰ γεμίζ' ἢ στάμνα ἢ πλατιά. Ὅταν ἔχομεν ὑπομονὴ τότε κερδίζουμε ἐκεῖνο ποὺ νομίζουμε ὅτι μᾶς εἶναι δύσκολο.

Χορεύω.—Σήκου γέρου μ' χορεύει καὶ ἐγὼ στὰ νύχια στέκον. Ὅταν ἐγένετο γλέντι εὐρίσκοντο καὶ μερικοὶ ποὺ τοὺς ἄρεζε ὁ χορός, ἀλλὰ ἐντρέποντο νὰ σηκώνωνται κάθε φορὰ καὶ ἐβίαζαν τοὺς ἄλλους νὰ χορέψουν διὰ νὰ ἔλθῃ ἡ σειρὰ των καὶ σ' αὐτοὺς ἔλεγαν κρυφὰ τὴν παραπάνω παροιμία.

ΠΡΟΛΗΨΕΙΣ

1.—Ὅταν θέλῃσουμε νὰ δώσουμε τὸ σαποῦν' στὰ χέρια τ' ἄλλου νοῦ, τοὺν λέμε νὰ γυρίσ' τὰ χέρια τ' ἀπὸ τὴν ἀνάποδη, ἢ ἂν εἴμαστε βιαστικοὶ τὸ πετάχνουμε κάτω. Αὐτὸ τὸ κάμνωμε, διὰ νὰ μὴ μαλώσουμε ἀργότερα.

2.—Ὅταν ἀνακατεύουμεν τὸ μαγκάλ' καὶ βγάξ' σκαντζαλίθρες (φωτιές) λένε ὅτι θὰ ἔρθουν μουσαφίρηδες.

3.—Ὅταν βράξ' τὸ φαγητὸ καὶ ὁ τέντζερης πιάσ' ἀπὸ κάτω ψηλὲς φωτιές λένε ὅτι ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ θὰ πάρῃ ἀπὸ κάπου λεπτὰ.

4.—Ὅταν ράβουμε τό φόρεμά μας τὴν ὥρα ποὺ τὸ φουράμι πρέπει νὰ δαγκάνωμε διότι θὰ ξεχνᾶμε πάντοτε.

5.—Τὰ μωρὰ δὲν πρέπει νὰ τὰ φιλοῦμε στοῦ σβέρκου γιατί γίνονται κακὰ σ' ὅλη τους τὴ ζωή.

1) Φύγαν.

6.—"Όταν ἀκούῃς' καμμιὰ κουκβάγια νὰ φωνάζ', στά κυραμίδια θέλουν νὰ ποῦν ὅτι σ' ἐκείνου τὸ σπít' θὰ πιθάν' κάποιος.

7.—"Αἶμα θὰ βγῆς ἀπ' τὴν πόρτα σ'κι' ἀνταμῶς' κανέναν παπᾶ πρωῒ πρωῒ λένι ὅτι θὰ πάη γουρσουζιά οὔλ' τὴν μέρα στὴν δλειά σ'.

8.—"Αἶμα θὰ ἔχ' σ' καμμιὰ κότα καὶ τνάξ' τὰ φτερά τσ λέν' ὅτι θὰ πάρος' ἓνα καλὸ χαμπέρ (εἶδησι).

9.—"Όταν παῖξ' τὸ δεξι σ' μάτ' θὰ σ' ἔρθ' ἓνα κακὸ καὶ ὅταν θὰ σὲ παῖξ' τ' ζερβί σ' θὰ σ' ἔρθ' καλό.

10.—"Απ' ὅποιου σπít' πιράς' τοῦ κουράκ' καὶ φωνάζ', τῶχουν χου-ρὶς ἄλλον ὅτι θὰ πιθάν' ὁ νοικοκύρσ' τοῦ σπιτιοῦ.

11.—"Αἶμα θὰ φαγουρίσ' ἡ μύτη σ' κ'εῖσι τρανός θὰ σὲ ντροπιάσουν, καὶ ἄμα εἰσι μικρὸς θὰ σὲ δείρουν.

12.—"Όταν σφυρίζουν κι τὰ δυὸ αὐτιά σ', παίρνεις ἓνα χαμπέρ' ποὺ θὰ χαρῆς πολὺ' κι ἄμα τοῦ ἓνα, παίρνεις γράμμα.

13.—"Αἶμα σὶ τρώει ἡ χούφτα σ' ἡ δεξιά πέρνεις παράδες, κι' ἄμα ἡ ζερβιά δίνεις.

14.—"Ο γόγγρος ¹⁾ ὅταν λαλή τὴν νύχτα λένε ὅτι χαλνάει ὁ καιρός.

15.—"Η γλωσσοφαῖτα ἡ μεγὰλ' φέρνει κακὸ μεγάλου σὶ κείνο τοῦ σπít' ποὺ γλωσσοτρώει.

16.—"Αν διῆς στοῦ δρόμου κανέναν καὶ καμπούρη θέλεις νὰ διῆς κανένα πρόσωπου ποὺ νὰ εἶναι ἀνάγκη φτύσσουν τρεῖς φορὲς κι' ἀμέσως σὲ τρία λεφτά, σὲ τρεῖς ὥρες τὴν ἴδια μέρα τὸν βλέπσ'. Αὐτὸ τὸ κάνουν περισσότερο τὰ κορίτσια ὅταν θέλουν νὰ δοῦν τοὺς ἀγαπημένους τους.

Μερικαὶ λέξεις

ἀκράνια	=συνονήλικος(Λ.Τ.)
ἀρατίζομαι	=χάνομαι
βεριέττα	=βέρα
βόσκα	=ψῆρα
γκατζέλι	=γαῖδουράκι
γκουρζέλ	=γουρουνάκι
γκουτούτσης	=πῆρες ἀέρα
γυράνιο	=σκοῦρο
διαλογίζομαι	=σκέπτομαι
ζάπροσα	=σοβαροποιήθηκα

1) Γόγγρος πούλι τὸ ὅποιον φωνάζει κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου.

καλέμι	=μολύβι
καποτνός	=ένος καιροῦ πράγματα
κλίφ	=φόδρες ἀπὸ μαξιλάρια
κμάρ	=στάμνα
κορνιάχτος	=σκόνη
κουκόσια	=καρύδι
λιέν	=λεκάνη
λούτζα	=ἔκθεσις
μάνι-μάνι	=γρήγορα
μισάντρες	=ντουλάπες τοῦ τοίχου
μούσμουλα	=σιγανή στὴ δουλειά της
μούτσιλο	=μικρὸ
μπιλιτζίκια	=βραχιόλια (Λ. Τ.)
μπούνα	=φλόγα
νικέτζα	=φιλόργυρη
ντουρούκλιασα	=ξεχείλισα
δριτιὰ	=καλὴ
παράγκομα	=ἐπίθετο
πνάκια	=πιάτα
ρουκώνω	=βάζω
σιόλ	=φλυτζάνι
σισόνια	=παντόφλες
σκιάχκα	=φοβήθηκα
σούρδαλα	=ἄγριοι καρποὶ
στόϊσα	=ἔχασα
τσακί	=μαχεράκι
τζάκ	=καπνοδόχος
τσάντζαλλα	=κουρέλια
τσάξα	=ἔσπασα
φρουκάλ	=σκοῦπα
χασμίσια	=φροῦτα
χόβρος	=συννεφόκαμμα
χόσκο	=ἄστεϊο
χωρατεύω	=κουβεντιάζω

ΚΡΥΟΝΕΡΙΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

1

Μικρὸς Κωνστᾶς παντρεύεται μικρὴ Βγενοῦλα παίρνει
Τὸν Μάη τοῦ ἦρθε μήνυμα νὰ πάη νὰ πολεμήσῃ.
Τὸ βάθιο του καλύβωνε τὴν νύχτα χωρὶς φεγγάρι
βάζ' ἀσημένια πέταλα μαλαματένιες λόθρες
κι' ἡ Βγενοῦλα τοῦ ρωτᾷ ἀπὸ τὸ παραθύρι.
Ἐσὺ Κωστάκη μ' θὰ διαβῇς καὶ μένα ποῦ μ' ἀφήνεις;
Πρῶτα σ' ἀφήνω στὸν Θεὸ κι' ὕστερις στοὺς ἅγιους
καὶ ὕστερις ὅλο ὕστερις σ' ἀφήνω στὴν νενέ μου.
Καὶ σὺ νενέ μ' τὴν νύφη σου καλὰ νὰ τὴν κυττάζῃς
νὰ τὴν ταΐζῃς ζάχαρι νὰ τὴν ποτίζῃς μόσχο,
κι' ὅταν κοιμοῦνται οἱ ἐμορφες νὰ στοῶνῃς νὰ κοιμᾶται.
Κόμα ὁ λόγος κράταε καὶ ἡ φωνὴ βαστοῦσε
καὶ στὸ σκαμνὶ τὴν ἔκατσε καὶ τὸν μερμπέρ¹⁾ φωνάζει.
Ἐλα μερμπέρ νὰ μερμπερῇς μιανῆς ξανθῆς πλεξοῦδες,
τὴν δίνει πέντε πρόβατα, τὴν δίν' καὶ πέντε γίδια
τὴν δίν' καὶ δυὸ μικρὰ σκυλλιά νὰ πᾶ νὰ τὰ χιλιάσῃ.
Καὶ χίλιασαν τὰ πρόβατα καὶ χίλιασαν τὰ γίδια
καὶ χίλιασαν τὰ δυὸ σκυλλιά καὶ γίνκαν ἐνενῆντα.
Καὶ σφύριξε καὶ κατέβαινε πὲ πᾶν ἀπ' τὰ Μπαλκάνια
νὰ κι' ὁ Κωστάκης ἔρχεται στέκεται καὶ ρωτᾷ.
Καλὴ μέρα σου Κεχαγιᾶ. Καλῶστον τὸν διαβάτη.
Ποιανοῦν' αὐτὰ τὰ πρόβατα πιανοῦν' αὐτὰ τὰ γίδια
πιανοῦν' αὐτὰ τὰ δυὸ σκυλλιά τ' ἀργυροκουδουνάτα,
πιανοῦν' αὐτὸς ὁ Κεχαγιᾶς ποῦ ντρέχ' καὶ τὰ φυλάει.
Χτυπᾷ τὸ ἄλογο βιτσιὰ στὴν μάνα του πηγαίνει.
Ποῦνε μάνα μ' ἡ νύφη σου ποῦνε καὶ ἡ καλή μου.
Υἱέ μ' ἡ νύφη μ' πέθανε καὶ ἡ καλή σου πάει
πές μου μάνα μ' τὸ μνημὲν της νὰ πάω νὰ τὴν κλάψω
Υἱέ μ' τὸ μνημὲν τς ἔσιαξε καὶ ἔβγαλε χορτάρι.

1) Λ. Τ. Κουρεύς.

Χωρισμός

2

Πουλιά μου χελιδόνια και ξάστερα πουλιά
πολὺ ψηλὰ πετᾶτε γιὰ χαμηλώσητε ;
νὰ γράψω στὰ φτερά σας και στὰ φτερούδια σας
νὰ πᾶτε στὴν καλή μου στὴν Καλητσούδα
νὰ πᾶτε νὰ τῆς πῆτε νὰ μὴ μὲ καρτερῇ
νὰ πᾶτε νὰ τῆς πῆτε ἂν θέλ' νὰ παντρευτῇ.
Τοῦρκο ἄντρα μὴ πάρη και τὸν κριματισθῇ [και ἁμαρτωλωθῇ]
Ρωμὸν ἄντρα νὰ πάρη νὰ μοιάξῃ Χριστιανῇ
νὰ λούεται τὸ Σάββατο νὰ ἀλλάζῃ τὴν Κυριακῇ
και νὰ μεταλαμβάνη καθὲ Σαρακοστή.
'Εγὼ ἐδῶ ποὺ ἦρθα ἐδῶ παντρεύθηκα
πῆρα γυναῖκα μάγισσα, τῆς μάγισσας παιδί
μαζεύει τὰ οὐράνια και δὲν ἀστραπολοῦν
και μάζεψε και μένα και δὲν μπορῶ νὰ ῥθῶ.
"Όταν ξεκινήσω στράφτει και θροντᾷ
κι' ὅταν γυρίζω πίσω ἥλιος και ἔσπερια.
Καλήτσα σὰν τοῦ ἄκουσε βαρὺ τὴν φάνηκε
τσαρούχια νε ποδυέται ¹⁾ στα ποδαράκια της
ἀντρίκια ροῦχα βάνει πέρνει τὸν δρόμο πάει.
Σαράντα ὥρες δρόμο νύχτα τὸν περπατεῖ.
βρίσκει μιὰ βρεοπούλα ποὺ σιούσε ²⁾ και ἔπλενε
Καλημέρα Βρεοπούλα καλῶς τὸν Περαιτλῇ ³⁾
Ποιὸ εἶν' τοῦ Γιάνν' τὸ Σπῆτι τοῦ Γιάνν' τοῦ Περαιτλῇ.
Καλημέρα βρε Γιάννη, καλῶς τὸν Περαιτλῇ.
Γιατί μ' ἀφήκες μένα και πῆρες ἄλληνα ;
'Εκεῖνος σὰν τὴν γνώρε τὸν δρόμο ἔπιασε
και ἡ μάγισσα ξεφώνησε !
"Ας τῶξερα βρε Γιάννη νὰ μὴν στὴν ἔστελνα.

3

"Αφησε τὴν δουλειά σου κατέβα κάτου νὰ σοῦ πῶ.
"Ελα κάτου στοῦ χαϊάτι ⁴⁾ ὅπου εἶνε σκοτεινὰ
"Ελα γιὰ νὰ φιληθοῦμε και νὰ κλάψωσιν τὰ δυὸ
γιατ' αὐριο θὰ φύγω και θὰ πάω στὸ στρατό.
Τί παρηγοριά θὰ δώσης γιὰ νὰ ζω στὸ στρατό
"Ενα ἄσπρο μαντηλάκι γύρω γύρω κεντητὸ

1) φορεῖ.—2) ἄπλωνε.—3) περαστικός.—4) σάλα τοῦ κάτω πατώματος.

κι' ὅταν θὰ σὲ ἐνθυμοῦμαι καὶ θὰ κλαίω ἀπὸ καρδιά
 μ' αὐτὸ τὸ μαντηλάκι θὰ σφουγγῶ τὰ δάκρυα
 καὶ παραγγελιά σ' ἀφήνω πρόσεξε νὰ φυλαχθῇς
 ὥσπου νὰ πάω καὶ νᾶρθω μὴν τυχὸν καὶ παντρευτῆς
 κι' ἂν σὲ εὕρω παντρεμμένη μὲ τὸν ἄντρα σου μαζί
 καὶ τὰ δυὸ θὰ σᾶς σκοτώσω κι' ἂς καθήσω φυλακή.

4

Κάτω στὰ δώδεκα νησιὰ
 στῆς Πόλης τ' ἀργαστήρια
 δώδεκα ράφτες ἔραβαν
 καὶ δέκα μαθητᾶδες.
 Ὅλη μερίτσα ἔραβαν
 τὸ βράδυ βράδ' σχολνοῦσαν
 ἓνα μικρὸ ραφτόπουλο
 κάτε καὶ δὲν σχολνάει
 μόν' τὸ κερί του ἄναψε
 καὶ στὸ σαντὰν τὸ βάζει
 καὶ κάτσε καὶ φιλόραφτε
 καὶ φιλοδραγουδούσαν
 Καβάδι μου φιλόραυτο
 καὶ φιλοκεντημένο καὶ τί κορμὶ θὰ σαρτιστῇς
 σὲ τί κορμὶ θὰ πλέξης.
 Ἐννιά φορὲς τὸ φίλησαν
 καὶ μὲ ταῦτήνα δέκα.
 Κόρη ξανθὴ ὅαν τ' ἄκουσε ἀπὸ τὸ παραθύρι
 γιὰ δέξ τὸν τὸ μαργέλικο τί ψέμματα ποῦ λέει
 καὶ θὰ τὸ πῶ τὸ μάστορα τί ξύλου ποῦ θὰ φάη
 καὶ θὰ τὸ πῆς καὶ δὲν τὸ πῆς ποῦ σ' ἔχω φιλημένη
 ἔννιά φορὲς σὲ φίλησα καὶ μὲ τὰ αὐτήνα δέκα

5

Παιδικὸ τραγοῦδι

Γαρυφαλλάκι πράσενο πότε θὰ κοκκινήσης
 νὰ κόψω ἓνα γαρύφαλλο νὰ κάνω φουρκαλάκια
 νὰ φουρκαλῶ τὴν θάλασσα π' ἀράζουν τὰ καράβια
 ἓνα καράβι ἄραξε στοῦ Βασιληᾶ τὴν πόρτα
 ὁ Βασιληᾶς δὲν ἦταν κεῖ μόν' ἦταν τρεῖς κοπέλλες
 ἢ μιὰ κεντοῦσε τὸν οὐρανὸ ἢ ἄλλη τὸ φεγγάρι

ἡ τρίτη ἢ μικρότερη κεντοῦσε μαξηλάρι
γιὰ νὰ κοιμᾶται ὁ Βασιληᾶς δὲν ἤθελε ἄλλη χάρη.

6

Ἄπὸν σὴν Ἁγία Παρασκευὴ
κοιμᾶται κόρη μοναχὴ
κοιμᾶται κι' ὄνειρεύεται στὸν ὕπνο της παντρεύεται
καὶ τοῦ πουργὸ σιγώνεται νερὸ παίρνει καὶ νίβητι
μαντήλ' πέρνει σφουγγίζητι τὰ δέσια το' ¹⁾ πέρνει κι' δένητι
γυαλὶ βαστᾷ γυαλίζεται μανίκα μου καμαρωτά,
μὲ πλάνεψτε στὰ φλουριά μὲ δώστε ἄντρα γέροντα
δὲν ἀγαποῦσι τοῦ χοῦρὸ μὲν ἀγαπᾷ τοῦ καπηλιὸ
τοῦ καπηλιὸ τοῦ μπικριλιό.

Ὁρτάκιοι

7

Κάτου στοῦ γυαλὸ τοῦν ἄμω
πάντρευναν καὶ τὴν Μαλάμο
κάλεσαν μὲ νὰ πάνω ²⁾.
φκιάνω πῆττα στὸ πλαστήρι
καὶ κρασὶ μέσ' στοῦ πουργὸ
κίνησα νὰ νὰ πάνω.
βλέπω λύκος συγκαθίζει
κι' λαγὸς λαλᾷ ντουγκτσκα
κι' ἄλλου τὰ τουμπουρντέκια
κι' σκανζόχοιρος ὁ Ἰούδας
σέρνει τοῦ χοῦρὸ γαϊτάνι.
Ἀπὸν δᾶν στοῦ Μποσνοχώρι
κι' ἀπὸν κεῖ στοῦ γαῖδουρουχώρι.
Ἀχιλώνα γκαργκαλώνα
μὴ μὲ κάνεις μὲ τὸ μάτι
ἔλα βράδν στοῦ κρεββάτι
ν' ἀγκαλιάσης κορμὶ βαμβάκι
καὶ ποδάκια τρασκασμένα ³⁾.

Ὁρτάκιοι

ΕΑΕΝΗ ΤΣΟΜΑΚΑ

1) Δεσμάτα τῶν μαλλιῶν.—2) Πάγω.—3) Ἀπὸ κάτω σκασμένα.